

Olav Aukrust og Dovre folkehøgskole

Av Hans-Jacob Dahl

Da jeg for noen år siden ville sette meg inn i Olav Aukrust og hans diktning, oppdaget jeg til min store overraskelse at han hadde bodd her i Dovre i to år fra 1915 - 1917. Jeg visste heller ikke at det hadde vært en folkehøgskole her i bygda, en skole hvor Olav Aukrust var styrer. Det viste seg at det var få som visste noe særlig om denne folkehøgskolen. Denne artikkelen er resultatet av min nysgjerrighet og de undersøkelser jeg gjorde da jeg oppdaget dette.

Artikkelen er delt inn i fire hoveddeler:

1. Dovre folkehøgskole – det første skoleåret.
2. Hvorfor en folkehøgskole på Dovre.
3. Olav Aukrust, dikter og/eller skolestyrer?
4. Dovre folkehøgskoles utvikling og avvikling.

Folkehøgskolen på Dovre – det første skoleåret.

Den 12. oktober 1915 møttes 52 spente og håpefulle elever til første skoledag ved den nystartede Dovre folkehøgskole.

Skolen hadde fått lokaler av Dovre kommune på Båtsto. Skolens styrer var den 32 år gamle læreren Olav Aukrust. Han hadde med seg kona Gudrun, født Blekastad og deres to barn. Husrom hadde han og familien fått på garden Taarud.

Med seg som lærere hadde han fått Ola Vigerust, Kristian Åsmundstad og Julie Stigen. Som timelærere ble Sigurd Einbu og distriktslege Bidenkap tilsatt.

Skolen kunne ikke tilby elevene husrom, så de som kom utenbygds fra måtte ut for å skaffe seg rom på én av gardene i bygda.

Åpningsdagen var en stor dag for elever, lærere – ja for hele bygda. Ordfører Bjørner Vigerust var på plass. Selveste Egnundgubben fra Folldal, presten og skalden Ivar Mortensson-Egnund kom også, sammen med skoledirektør Eftestøl med flere.

Denne dagen – åpningsdagen – holdt Olav Aukrust en stor tale. (Jeg har ikke funnet denne talen. Nedenstående er hentet fra andre taler Olav Aukrust har holdt om folkehøgskolen.)

Her snakket han om folkehøgskolens opprinnelse, dens inntog i Norge og om folkehøgskolens innhold og særpreg. Han snakket om Grundtvig, om Christoffer Bruun, om skoleslagets navn – folkehøgskole – som et godt navn fordi det var «*ein høg tanke, ein folkeleg tanke og ein skuletanke*». En

tanke som er sterk, klår, djup, høg og fri. Gjennom den skulle åndsliv våkne og hjerteliv gløde.

Etter åpningsdagen med mange og etter sigende lange taler kom skolen i gang.

Den hadde fått stor oppmerksomhet lokalt og regionalt og ble møtt med stor interesse også av bygdefolket. Mange av dem kom og hørte på forelesningene. Særlig var det interesse for Olav Aukrust sine timer. Det kunne møte fram en liten flokk tilhørere i tillegg til skolens elever, nettopp for å høre Aukrust. Han var mer enn interessant, han var medrivende å høre på. Ja, han kunne selv bli så revet med av temaet han holdt på med i timen at han fortsatte i flere timer. Undervisningen til de øvrige lærerne måtte bare utsettes. Olav Aukrust var kunnskapsrik, og han hadde sterke pedagogiske evner. Men

samtidig bar han i seg en sterk trang til å dikte, noe det var vanskelig å finne plass til i en travel skolehverdag. Derfor brukte han nettene til å skrive. Det var kanskje derfor han var så variabel med hensyn til eget frammøte til timene. Noen ganger bare uteble han, til stor frustrasjon for hans medlærere som uten varsel måtte overta undervisningen. Dette likte de dårlig.

Han sier det selv, og vi vet fra andre kilder, at Olav Aukrust var ingen stor skoleadministrator og styrer. Hans evner lå først og fremst på det innholdsmessige. Dette er to momenter som kanskje kan forklare hvorfor Dovre folkehøgskole ikke fikk så lang levetid. Olav Aukrust var skolens sentrum, men han var ingen stor skolestyrer rent praktisk. I tillegg hadde han en sterk trang til å vie sitt liv til diktningen.

Første kull ved Dovre folkehøgskole, vinteren 1915-16. Bildet er tatt utenfor Båtsto.

Dette første skoleåret var det 52 elever ved skolen, 30 gutter og 22 piker. Av disse var 9 over 18 år, 29 var 17 år, 8 var 16 år og 6 var under 16 år. 49 av elevene var fra Oppland, 3 fra andre fylker. Dette finner vi i skolens innberetning til skoledirektøren for skolens første år – skoleåret 1915-1916. Her står det videre at av elevene var: 48 *gaardbrukere*, 2 *husmend/dagarbeidere*, 1 *håndverksdrivende*, 1 *andre samfunnsklasser*. Her er det nok snakk om foreldrenes arbeid. 12 elever fikk statsstipend, 4 elever hadde friplass.

Jeg har ikke funnet komplett elevliste, men funnet at bl.a. følgende elever fra Dovre gikk på skolen det første året: Th. Haugen, Ragnhild Statshaugen, Klara Engum og Olav Angard.

Totalt gikk det med kr. 7040,40 dette første året. Støtte fra Dovre kommune utgjorde kr. 600 av dette. Videre står det at skolen hadde 3 faste lærere, 1 fast lærerinde, 2 timelærere. Lærerne tjente fra kr. 2000 til kr. 1300. Lærerinden tjente kr. 200. Skolestart var 12. oktober, og skoleåret varte fram til 15. april.

Vi vet ikke så mye mer om dette første skoleåret fra skriftlige kilder, men én av elevene var Olav Angard, og hans kone – Ragnhild – kan fortelle at dette var et stort år for Olav hvor han lærte mye og møtte mange mennesker som betød mye for ham – både blant lærere og elever.

Hvorfor folkehøyskole på Dovre?

Hvor lenge ordføreren i Dovre, Bjørner Vigerust, hadde gått svanger med idéen om en folkehøyskole på Dovre, vet vi ikke. Men at han hadde store visjoner for Dovre tuftet på Dovrenavnets plass i vår nasjonale historie, er sikkert. Like ens at han selv hadde gått på folkehøyskole hos Viggo Ullmann i Seljord

og fått mange impulser der. I to år hadde Olav Aukrust vært styrer for en folkehøyskole på Austlid i Gausdal. Da det var tvil om de maktet å videreføre denne folkehøyskolen på Austlid, var ikke Bjørner Vigerust sen med å reise ned til Olav Aukrust i Gausdal. Det sies at disse to fant hverandre med det samme, og Olav Aukrust var med en gang med på planene om å etablere en folkehøyskole i Dovre.

Skolen skulle få husrom på Båtsto, og kommunestyret vedtok å gi skolen et årlig tilskudd på kr. 600 i fem år, samt fritt lokale på Båsto i like mange år.

Dette er den konkrete og lokale bakgrunnen for skolen. Men hva slags skole var dette?

Idéen til folkehøyskolene kommer fra Nicolai Frederik Severin Grundtvig (1783-1872). I motsetning til den ensidige dyrking av kunnskap, slik det var ved datidens latin-skoler og universitet, ville Grundtvig skape en eksamensfri skole som skulle levendegjøre nasjonale, sosiale, kulturelle, religiøse og menneskelige verdier for elevene. Dette skulle skje gjennom fortelling, foredrag og samtale. Den første folkehøyskolen ble etablert i Rødding i Danmark i 1844 og flyttet 20 år senere til Askov. Askov høyskole spilte deretter en ledende rolle i Norden. Allerede i 1837 skrev NFS Grundtvig et brev «*Til Nordmænd om en norsk folkehøyskole*». Tanken slo ned i liberale kretser hos presten W.A. Wexels (1797-1866) og i opplysnings- og lærerkretser hos Ole Vig (1824-1857), som hadde planer om å reise en sentral folkehøyskole for hele landet i Gudbrandsdalen. Ole Vigs idé ble realisert av Hermann Anker (1839-1896) og Olaus Arvesen (1830-1917) som i 1864 startet den første norske folkehøyskolen på Sagatun ved Hamar. Tre år senere, i 1867, startet Christopher Bruun

(1839-1920) sin folkehøyskole på Romundgard, hvor Olav Aukrusts far var elev det første året.

Idégrunnet for folkehøyskolen i Norge ble utformet av Christopher Bruun i boken «*Folkelige grunntanker*» som kom ut i 1878. Få år etter starten på Romundgard flyttet Christopher Bruun sin folkehøyskole til Gausdal og Vonheim. Denne skolen ble et viktig kultursentrum i Norge, kjent over hele Norden.

En tredje folkehøyskole i Norge ble i 1876 reist av Viggo Ullmann (1848 -1910). Denne skolen ble i 1879 flyttet fra Vigmarken i Landvik til Seljord. Bjørner Vigerust fra Dovre var elev ved denne skolen.

Folkehøyskolene møtte ganske snart konkurranse. I 1875 vedtok Stortinget å opprette Amtskoler (omdøpt til fylkesskoler i 1920), og året etter ble 33 Amtskoler etablert med offentlig støtte. Folkehøyskolene sa nei til denne offentlige støtten, fordi de ikke ville

etterkomme kravet om administrativ kontroll. Det betød en tallmessig tilbakegang få år etter den første oppblomstringen, og i 1896 var det bare 6 folkehøyskoler igjen.

Amtskolene var i utgangspunktet mer kunnskapspregede enn folkehøyskolene, men ble mer og mer preget av folkehøyskolens mål og metoder etterhvert som lærerne fra de nedlagte folkehøyskolene gikk over i amtskolene.

Fra århundreskiftet økte folkehøyskolene igjen i antall, og i 1912 ble det vedtatt nye regler om stats- og fylkestilskudd. Disse reglene gjorde det lettere å etablere nye folkehøyskoler, noe som var én av grunnene til at vi fikk Dovre folkehøyskole i 1915.

Men hvorfor folkehøyskole på Dovre?

Eller for å spørre på en annen måte – hvorfor tente Olav Aukrust så umiddelbart på idéen fra Bjørner Vigerust om å flytte til Dovre og etablere en egen folkehøyskole her?

I en artikkel fra 1915 skriver Olav Aukrust:

*«Namnet Dovre er utgamalt, eldre enn saga vår,
eldre enn nokon veit. Djupe røter hev det, i dimma er det dult,
uviss og vanskeleg er tydingi.
Ikkje berre eit bygdenamn og fjellnamn er det.
Soga hev longe eigna det å seg;
i det nye Noreg er det eit national-symbolsk landsnamn.
Til Dovre laut jamvel Eidsvollsmennerne vende hugen,
då verket skulle krunast.
Dette veit alle, like eins at ein ofte møter namnet attende
gjennom heile saga vår.
Men at Dovre ogso i det gamle Noreg var eit høgt og sermerkt
namn er det kanskje ikkje så mange som hev havt auga for; -
og endå færre er det vel som veit at Dovre kan vekke tankar
um ein utgamal norrøn visdoms-skule eller «høgskule».
Men so er det.»*

Dovre skulle komme til å bety mye for Olav Aukrust på flere plan.

Dovre har som navn og symbol en framskutt plass i hans diktning. Bare hør hva han skriver i ett av versene i diktet Gudbrandsdalen, bedre kjent som Gudbrandsdalssangen:

*Då livnar Dovregubben,
den eldste her til lands,
og kjem med julkvelds-kubben, -
jau då fyrst vert det glans!
Og soli og joli og ordi skal skine
so norske som dalen, og telen skal tine,
og bruri ho lokkar: «Fylg lengslune mine -
den ljose lange leid!
Suril, suril,
suril, suril, - lei»*

Dovre-navnets plass og betydning i norsk historie var nok en viktig forutsetning for etableringen av skolen, både for Olav Aukrust og for ordfører Bjørner Vigerust. Ordføreren hadde idéen om skolen og var en ildsjel. Samtidig var det en ytre anledning: skolen i Gausdal ble nedlagt, og Olav Aukrust, den personen som hadde de beste forutsetninger for å sette folkehøyskoletanken og idéene knyttet til Dovre-navnet ut i livet, var ledig og kunne starte opp med folkehøyskole her i Dovre.

Olav Aukrust, dikter og/eller skolestyrer?

For Olav Aukrust (1883-1929) var årene i Dovre viktige av flere grunner. Etter mange år i skolen hadde han nå blitt styrer ved egen folkehøyskole; Dovre folkehøyskole.

På det indre plan kjempet han en kamp. Hvor gikk veien videre for ham? Våren 1915, bare noen måneder før han dro til Dovre, hadde han hatt sin store visjonære opplevelse som han gjennom hele sin diktning forsøkte å

*Olav Aukrust med ett av sine barn.
Bildet er malt av Else Christie Kielland på
den tiden Olav Aukrust bodde her i Dovre.*

«orde ut».

Det var i 1916, mens han bodde her i Dovre han fikk ferdig og utgav sin debutsamling Himmelvarden.

Han hadde realisert to viktige ting, styrer på egen folkehøyskole og fått publisert sin første diktsamling. Men var det mulig å leve et liv som lærer og dikter på samme tid? Eller måtte Olav Aukrust nå velge mellom lærergjerning og dikterkall?

Olav Aukrust, en biografisk skisse fram til 1915.

Hvem var så denne 32 år gamle folkehøyskolelæreren som i 1915 kom til Dovre og etablerte sine egen skole?

Olav Aukrust ble født i Lom, på Nordgard

Aukrust 21. januar 1883. Foreldrene var Olav O. Aukrust og Mari Pålsdatter Andvord. Han vokste opp i et hjem med sterke åndelige interesser. Faren var dypt religiøs og nær venn og elev av Christopher Bruun, moren hadde musikalske anlegg og var en god forteller med en uvanlig fin sans for språket. Farmoren, som var haugianer, sang for ham og lærte ham å lese ved å bruke bibelen.

På tross av svak økonomi var det viktig for foreldrene å gi barna god utdanning. Tre av de fem fikk utdanning utover den lokale grunnskolen i Lom. Olav gikk på lærerskolen, det gjorde også hans søster Kari, broren Lars gikk på landbrukshøyskolen. Broren Paal overtok garden og søsteren Karen giftet seg på Sulheim.

Men før Olav Aukrust begynte på lærerskolen i Elverum, hadde han nok ganske andre drømmer og planer for sitt liv. Han så to veier; forstmann og musiker. Han begynte på skogskolen i Kongsberg. Hvor lenge han var her er usikkert, for her møter Olav Aukrust noe av det som skal styre hans liv framover. Han fikk giktfeber og etterhvert leddtuberkulose, og før han var 20 år hadde han gjennomgått tre operasjoner. Han måtte amputere en finger, noe som satte en stopper for hans planer om å bli fiolinist.

I årene 1903-1906 gikk han på lærerskolen i Elverum, vinteren 1906-07 tok han artium i Christiania, og meningen var at han skulle fortsette med studier der. Slik gikk det ikke, i stedet dro han høsten 1907 til Folldal og ble folkeskolelærer. Her bodde han hos Ivar Mortensson-Egnund, en person som skulle bety mye for Olav Aukrust. Året etter, i 1908, kom han hjem til Lom og var lærer på framhaldsskolen der i to år.

Men hør hva O.A. sier om folkehøyskolen få år tidligere:

*«Eg er 'kje mot folkehøgskulen sjølv sagt,
men tankar hev me fenge av Vorherre,
og religion hev me i Det nye testamente
so god som på nokon folkehøgskule»*

Dette skriver Olav Aukrust til sin nære venn og senere svoger Hallvard Blekastad i et brev fra juli 1906.

Olav Aukrust var ikke så opptatt av folkehøyskoletanken i sin ungdom og studietid, men på denne tiden hadde han møtt Gudrun Blekastad, søsteren til Hallvard, og var blitt en fast gjest i deres hus. Og i dette hjemmet sto folkehøyskoletanken sterkt. Far til Gudrun og Hallvard, Ivar Blekastad fra Gausdal, var én av de mest aktive og ivrige grundtvigianere og folkehøyskolemenn i hele Gudbrandsdalen. Det var hos denne familien Olav Aukrust som voksen møtte Grundtvig og folkehøyskoletanken.

Gjennom dette møtet oppdaget Olav Aukrust at han allerede sto i en sterk folkehøyskoletradisjon. Hans far Olav O. Aukrust hadde vært elev ved Christoffer Bruuns folkehøyskole på Romundgard i Sel og hadde tatt med seg folkehøyskoletankene derfra hjem til Lom.

Etter denne oppdagelsen, eller kanskje heller besinnelsen, var tiden moden. Nå ble Olav Aukrust lærer ved folkehøyskolen på Mysen. Her var han i tre år fra 1910-1913.

I 1911 giftet han seg med Gudrun Blekastad fra Gausdal.

Høsten 1913 startet han opp folkehøyskolen i Gausdal, og på våren 1915 har Olav Aukrust sin store visjon, den makeløse opplevelse som han forsøker å beskrive i diktet: *«Still meg ein storvengja sorg overskygde.»*

Det kan se ut som idéen om Dovre og egen folkehøyskole kom brått hos Olav Aukrust. For i et brev han skriver til sine foreldre så

Olav Aukrust, 1916

sent som 26. mai 1915 finner vi ingen spor av tanken om en folkehøyskole på Dovre. Tvert imot forteller han at han er tilbudt en stilling ved en folkehøyskole på Eidsvoll. «Eg er ikkje sikker på at eg tek imot den posten, eg har frie hender til ut juni, d.v.s., fyre den tid kan eg segja upp at.» Han forteller at jobben gir ham friere hender, men at han må la kone og barn være igjen i Gausdal, noe de vil tjene på økonomisk, men som han ser mørkt på fordi han trenger Gudrun ved sin side.

Videre skriver han: «Det som difor høver best for meg var å få ein styrrar til å greie med det praktiske ved skulen her; eg kunne endå vera hovudmannen i sjølv skulen.»

Her nærmer vi oss det som skulle bli Olav

Aukrusts store problem som skolestyrer i Dovre. Han var ingen stor administrator. Men et større problem var det at han ble klemt mellom skole og diktning. Dette bekreftes i brevet O.A. skriver til sin søster 30. mai 1916.

Nå dikter han på høygir. Han skriver: «Ja, for eg er fløymande produktiv no, går ofte som i ein einaste inspirasjon døgret rundt.».... «Eg tykkjer eg kunde skrive, dikte ustanselig gjennom eit langt, langt liv og endå ikkje bli ferdig! Er det då ikkje kløkkjande å tenkje på at det er slik som det er, at det berre er mai og juni eg eig for meg sjølv, til mitt kall, ...» «Og so kjem skulen og allskens tøv og tull: lysingar, husleiging, elevtinging, innmeldingar, spursmål om kost, sengjerom, prisar, ved osv. osv. - ja, kvar skal ein av, ein lyt "leva".»

Høsten 1916 var Olav Aukrust fraværende fra skolen i lange perioder. Han gjorde ferdig sin første bok *Himmelvarden*, som kom ut rett før jul. I et brev til sine foreldre datert 3. juledag 1916 skriver han: «Endeleg er boki komi», og responsen fra hans medlærer ved folkehøyskolen Ingeborg Møller Lindholm sa: «Boken er genial! Du er Norges største dikter».

Det var et enormt arbeidspress på Olav Aukrust før utgivelsen av boka. «Då eg kom til Dovre i haust (høsten 1916) var det ikkje forma ei line av dikti «Lagnaden», «I solbrand og berg», alle dei 9 ved «Himmelvarden», «I ørneberg»» m.fl. Det var en stor jobb, og Olav Aukrust fikk svogeren Hallvard Blekastad til å vikariere for seg på skolen denne høsten. Allikevel ble det skolearbeid på ham mellom diktarbeidet.

« - midt i alt dette laut eg leggje arbeidet ifrå meg nokre heile dagar og ut på bygdi og tinge husrom til elevane, og kost, - mine hjelparar såg seg reint ibeit, det var ikkje kost å få, kanskje laut me sende elevane

heim att. ..., eg fekk ei kjerring til å ta på seg heile kosthaldet, tinga tenestgjente til henne, laut betale henne kr. 300,- av mi eigi kasse, so elevane kunne få middag for 60 øre.»

Våren 1917 ser vi av Olav Aukrust's brev at han har tanker om å bli forfatter på heltid. Han skriver 27. mars 1917 i et brev til Olav Midttun og ber: «Skulde De vilja hjelpe meg til eit lite forfattarstipendium?» «Eg sit med ein folkehøgskule i snø og is på Dovrefjell, -» «Men no orkar eg ikkje lenger å kvæve mitt diktarkall, eg held ikkje lenger ut med skulearbeid dagen lang (eg er ogso styrar av skulen), – og skrivingsi um natti; det kjem jamt over meg som orkan-støytar og kastar meg fram til skrivarbordet gong på gong, natti til endes. Slik hev det no vore i fleire år.»

Samtidig er det noe som holder Olav Aukrust tilbake. Han skriver: «... eg hev gruva for å segja frå meg skulen.» Men han sier ikke noe her om hva det er som holder ham tilbake. Er det en utrygg framtid når det gjelder økonomi, eller kan det være at han liker lærergjerningen og ser den også som et kall? Det får vi svar på når vi leser et brev Olav Aukrust skrev samme dag til vennen Tore Ørjasæter. «Eg skulde ha skrivi til deg for lenge sidan – men skura og sliten av skulearbeid um dagen, og nedsøkt i skrivingsi og utjaga av syner natti lang - .....» «Eg skynar ikkje at eg ikkje hev brunne upp i alle desse år. Tenk deg: bløde seg ut i ein folkehøgskule, kvæve sitt kall – med uforståing som vissaste, faste løn. Men eg hev ikkje kunne riva meg laus på grunn av min kjærleik til Gudbrandsdalen og ungdomen her.»

To måneder senere, 16. mai 1917 skriver Olav Aukrust igjen til sin venn Tore Ørjasæter. Av dette brevet ser vi hvilken beslutning Olav

Aukrust har tatt. Han bryter opp fra sin folkehøgskole og lærergjerning og flytter hjem til Lom for å vie sitt liv til diktergjerningen. «Men no kjem eg. Eg reiser herifrå i overmorgon, fredag 18. mai – eg lyt ha sopass «lang ende» på so lang ei ferd.»

Her ble Olav Aukrust sin ferd i folkehøgskolen avsluttet. Det var umulig å være både skolestyrer og dikter. Hans kall var først og fremst diktergjerningen.

Dovre folkehøgskoles utvikling og avvikling

Vi har nå sett den kampen Olav Aukrust kjempet – lærergjerning eller dikter på full tid. Konklusjonen ble trukket – foreløpig ved at han tar et års permisjon – skoleåret 1917-1918, men han kommer aldri tilbake.

Hvordan gikk det så med skolen?

Sommeren 1916 dro Aukrust til ei seter på Bøverkinnsneshalsen for å samle seg om skrivingsi av diktsamlingen som skulle bli hans debut; Himmelvarden. Han var ikke ferdig med arbeidet da skolen skulle starte opp høsten 1916, så han fikk svogeren Hallvard Blekastad til å vikariere for seg fram til jul, mens han selv arbeidet dag og natt med boka. Dette andre året hadde det kommet en ny timelærer som skulle komme til å få stor innvirkning på skolens fortsettelse eller mangel på sådann; Ingeborg Møller.

En kilde som forteller mye om den videre utviklingen av skolen er «Høgskulebladet»:

Høgskulebladet nr. 18, 14. september 1917 skriver om Dovre folkehøgskole: «Skulestyrar Olav Aukrust hev fenge eit bokskrivarstipendium og skal millombils taka seg fri eit aar. Istaden skal Andreas Austlid styra skulen i vinter. Lærarar vert Anna Austlid, no ved Sund folkehøgskule, og Kristian

Andre kull ved Dovre folkehøgskole, Båtsto, vinteren 1916-17.

Tordhol, no framhaldslærar i Lesja.»

«Sturla Brørs som i fleire aar hev vore lærar paa Sund folkehøgskule, er sett til andrelærar ved Dovre folkehøgskule.»

Året etter skjer det en stor forandring, Dovre folkehøgskole blir flyttet fra Båtsto og Dovre.

I Høgskulebladet nr. 17, 9. august 1918 leser vi: *«Dovre folkehøgskule skal i vinter vera i Sell. Det er millom anna for aa faa elektrisk ljøs aat skulen. Det er ogso framifraa godt husrom i Sell, og heradstyret tek væl imot skulen, hev lova han pengehjelp.»*

Og uka etter kan vi lese: *«Heradstyret i Sell hev umlag samrøystes løyvt 2500 kr. til Dovre folkehøgskule, og gjeve lovnad um ein like stor sum kvart aar so lenge skulen vert i Sell.»*

Det var nok Ingeborg Møller som var hovedkraften bak flyttingen av skolen til Sel. Skolen var her ett år på Bjørkheim på Otta, før det flyttet videre til Romundgard.

Sommeren 1919 leser vi: *«Høgskulelærar Th. Schirmer vert til vinteren styrar for Dovre folkehøgskule. Schirmer hev fraa 1912 vore lærar ved Møre folkehøgskule.»*

I en annonse i bladet i september 1919 står det: *«Dovre folkehøgskule paa Romundgaard Sell st. opnar 7. skuleaaret 14. okt. Større stipend enn før. Middag paa skulen. Losji paa gardom omkring. Meld døkk til ordføraren i Sell eller Th Schirmer, Sell.»* Undertegnet: Schirmer & Austlid.

Dovre folkehøgskule lever vidare på Romundgard, parallelt arbeides det med nye og store planer. Våren 1921 ser det ut til at noe nytt skal skje:

I Høgskulebladet nr. 19, 20. mai 1921 leser vi: «*Folkehøgskulestyrar Schirmer hev søkt staten um tuft til Dovre folkehøgskule ved Hjerkin, men fenge avslag. Um dette skriv ordførar Vigerust frå Dovre i ei tilråding åt departementet:*

Så har vi endeleg å finna plass til dei som departementet blankt har avvist, nemleg fyrst Dovre folkehøgskule ved T. Schirmer. Lat mannen få prøva, er planane gode, det eg går ut i frå sidan så gilde menn som m.a. riksråd Mellbye og kjøpmann Einar Lunde har skrivi under. Det skulde heller ikkje seia så lite at Dovre, Uppdal og Foldal heradstyre har rådt til og gjeve tilsagn um årlege tilskot av 1500 kr. Når skogforvaltaren i Nordre Gudbrandsdalen held prosjektet umogeleg fordi styraren har pekt på Hjerkinnholen, der eg medgjev at jordi er dårleg, så skal eg peika på ein annan triveleg og logn stad med god jord nemleg inn under Geitbergglidi. Vi må då ha skule deruppe likevel, og um ein skogforvaltar ikkje finn plass – så burde ikkje kloke folk i departementet avvisa folket som både bør hørast og lydast».

På tross av dette brevet fra ordfører Vigerust hører vi ikke mer om idéen om å flytte skolen til Hjerkin.

Derimot kan vi lese at i året 1920/21 har «**Dovre folkehøgskule** i vinter havt 23 elevar, av desse 21 yver aldersgrensa. Umfram styraren Th Schirmer hev desse vore lærarar på skulen; Olav Brusletto frå Ål i Hallingdal, Ingeborg Mælandsmo frå Heddal i Telemark og timelærar Cecilie Riser».

Da Dovre folkehøgskule kom til Romundgard i 1919, var det ei jente på garden: Marit gift Sæter. Hun er født og oppvokst på Romund-

gard og var 9 år gammel da folkehøyskolen kom til Romundgard i 1919. Hun kan fortelle:

«Jeg husker ikke at skolen hadde et mellomår på Bjørkheim, Otta, men jeg kan fortelle at Bjørkheim er det gamle hotellet på Otta.

Skolen kom med mange mennesker til garden – elever og lærere. De bodde rundt om på gardene, men hadde undervisning og kost på skolen.»

Marit husker det var flere sørlendinger som var elever ved skolen, og mange fra Bøverdalen. Ingeborg Møller og hennes tre sønner bodde på Laurgard, der Sigrid Undset holdt til noen få år tidligere. Hun hadde året før kjøpt garden Kleivro eller søre Kleivmillom, men solgt den igjen da hennes mann døde det året, og det derfor ble umulig å drive en gard alene samtidig med undervisning ved Dovre folkehøgskole. Andreas Austlid med datter var knyttet til skolen.

Thorleif Schirmer kom fra Møre folkehøgskole sammen med sin kone. De bodde i «Geierstamstua» på Romundgard. Th. Schirmers kone døde av kreft i den perioden han var styrer ved skolen. Schirmer var distré, kunne sees på stasjonen iført en hvit og en raud sokk. Han hadde ingen barn. Schirmer var løyleg, sier Marit.

Ingeborg Mælandsmo var en kjekk dame fra Valdres.

Skolestua var i “nere stugun” på Romundgard, og kokka var fra Sør-Fron. Marit forteller at Olav Aukrust var innom mange ganger, ofte sammen med Tore Ørjasæter, men han hadde ikke undervisning så langt Marit kan huske. Halvard Blekastad var også innom i perioder.

Hver uke, eller var det annenhver, ble det holdt elevkveld på skolen, et møte med sang, folkedans og kåseri. Den myndige styreren Th. Schirmer avsluttet kveldene presis kl. 12.

Sjette kull ved Dovre folkehøgskole, Romundgard, vinteren 1920-21.

Nå skulle alle rett hjem, han ville ikke ha noe fyll og spektakkel!

Marit husker at elevene sammen med lærerne Hans Nygård og Andreas Austlid satte opp skuespill.

Det var spennende for en ung dame å se og møte ungdom som var nesten voksne. Det var ikke få som fikk seg kjærester på skolen – mye spennende å observere og interessere seg for, for en ung jente.

Går vi inn i den korrespondansen som foregår mellom skolen og departementet i disse årene, ser vi at skolen hadde problemer. Det var få elever innenfor rett alder. Det var problem å få godkjent skolens lokaler på Romundgard, særlig var det snakk om at skolen manglet gymnastikksal. Det var også

problemer med å få økonomien på plass. Th. Schirmer forsøker, men det ser ut til at han ikke får godkjent skolen for skoleåret 1923/24 – det blir i hvertfall ikke satt i gang undervisning denne høsten. Og her slutter historien om Dovre folkehøgskole – den levet sitt liv fra 1915-1923 – i alt i 8 år.

Dette er beretningen om Dovre folkehøgskole og dens styrer de første årene, Olav Aukrust, slik jeg ser den i dag. En beretning om en stor personlighet, en stor skoletanke, og om noen av de omstendighetene som gjør at en slik skole blir til for så å forsvinne igjen.

Er det noen som sitter med utfyllende opplysninger, bilder, elevlister eller annet omkring disse temaene er jeg glad for innspill.

Kilder:

- Olav Aukrust. Skaldespor. Artiklar, talar, brev og dikt.
- Ved Leif Mæhle, Oslo 1965.
- Leif Mæhle: Vegen til varden. Ein studie av Olav Aukrusts dikting. Oslo 1968.
- Høgskulebladet - div. utgaver fra årene 1915-1923.
- Arkivene til Riksarkivet/Statsarkivet i Oslo: Funnet div. korrespondanse fra 3. skolekontor, Kirke og undervisningsdep. Inngående brev notert med stikkord i journaler. Utgående sett i helhet i kopibøker.
- Statsarkivet på Hamar: Indberetning til skoledirektøren 1915-16.
- Årbok for Gudbrandsdalen 1956 (s.76-84.)
- Kristian Tordhol: Ingeborg Møller og diktinga hennar.
- Årbok for Gudbrandsdalen 1978 (s.40-42.)
- Jacob Reiten: Romundgard på Nord-Sel. Kjend både frå Skotte-toget og som skulestad.
- Holdhus og Berre: 75 års-minne, Den norske folkehøgskulen 1864 - 1939.
- Muntlige kilder: Marit Sæter og Ragnhild Angard.
- Elevbilder utlånt av Jens Schanke og Per Åsmundstad.

